

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศต่างๆ ได้มีการติดต่อเชื่อมโยงกันทั้งในด้านสังคม การเมือง วัฒนธรรม เศรษฐกิจ โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจที่แต่ละประเทศได้มีการติดต่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างกัน ซึ่งในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการนั้นจะทำได้โดยผ่านสื่อกลางที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนเนื่องจากแต่ละประเทศก็มีระบบสกุลเงินตราของประเทศตัวเองและในหน่วยเงินตราแต่ละสกุลนั้นก็จะมีค่าที่แตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสะดวกในการชำระเงินระหว่างประเทศ จึงจำเป็นต้องมีอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราเพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนและเปรียบเทียบค่านอกเหนือจากนี้ยังใช้ในการเปรียบเทียบอำนาจซื้อของประเทศหนึ่งกับอีกประเทศหนึ่งในสินค้าชนิดเดียวกัน ซึ่งจะเห็นว่า อัตราแลกเปลี่ยนมีความสำคัญในการทำหน้าที่เชื่อมโยงระบบราคาของประเทศต่างๆ เข้าด้วยกัน เช่น ในประเทศไทยสินค้าและบริการต่างๆ จะถูกระบุเป็นเงินบาท แต่ถ้าเราทราบอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินดอลลาร์สหรัฐและเงินบาทของไทย เราจะสามารถเปรียบเทียบราคาของเงินบาทกับราคาสินค้าและบริการประเภทเดียวกันในสหรัฐอเมริกาที่เป็นเงินดอลลาร์สหรัฐได้ (พันธุ์ทิพา เชาว์วันกลาง, 2544)

ประเทศกำลังพัฒนาเป็นประเทศที่มีรายได้อยู่ในระดับต่ำหรือปานกลางตามเกณฑ์การแบ่งของธนาคารโลก ส่วนใหญ่อยู่ในทวีปแอฟริกา เอเชีย อเมริกาใต้ และยุโรปตะวันออก ซึ่งประเทศที่อยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม เช่น อยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรเป็นสังคมอุตสาหกรรม และรายได้ต่อหัวประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมทั้งระดับการศึกษาของประชากร การพัฒนาเทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม กำลังเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นด้วยและในด้านการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจดังจะเห็นได้จาก มูลค่าผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ (GDP) ดังตาราง 1.1 จะเห็นว่าประเทศกำลังพัฒนาที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภายในประเทศสูง ได้แก่ ประเทศจีนมี GDP เป็นอันดับ 4 ของโลกมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ 3,259,000 ล้านดอลลาร์ รัสเซีย 1,286,000 ล้านดอลลาร์ บราซิล 1,269,000 ล้านดอลลาร์ อินเดีย 1,090,000 ล้านดอลลาร์ เกาหลีใต้ 981,900 ล้านดอลลาร์และเม็กซิโก 886,400 ล้านดอลลาร์

ตารางที่ 1.1 แสดงอันดับมูลค่าผลิตภัณฑ์ภายในประเทศของประเทศต่าง ๆ

หน่วย: ล้านดอลลาร์

อันดับ	ประเทศ	GDP	อันดับ	ประเทศ	GDP
—	โลก	53,640,000	21	โปแลนด์	413,300
—	ยุโรป	16,370,000	22	อินโดนีเซีย	410,300
1	สหรัฐอเมริกา	13,790,000	23	ไต้หวัน	375,600
2	ญี่ปุ่น	4,346,000	24	ซาอุดีอาระเบีย	374,500
3	เยอรมันนี	3,259,000	25	นอร์เวย์	369,300
4	จีน	3,249,000	26	ออสเตรีย	366,700
5	อังกฤษ	2,756,000	27	กรีซ	356,300
6	ฝรั่งเศส	2,515,000	28	เดนมาร์ก	310,700
7	อิตาลี	2,068,000	29	อิหร่าน	278,100
8	สเปน	1,415,000	30	แอฟริกาใต้	274,500
9	แคนาดา	1,406,000	31	ไอร์แลนด์	253,300
10	รัสเซีย	1,286,000	32	อาเจนติน่า	245,600
11	บราซิล	1,269,000	33	ฟินแลนด์	236,100
12	อินเดีย	1,090,000	34	เวเนซุเอล่า	226,900
13	เกาหลีใต้	981,900	35	ไทย	225,800
14	ออสเตรเลีย	889,700	36	โปรตุเกส	219,500
15	เม็กซิโก	886,400	—	ฮ่องกง	203,000
16	เนเธอร์แลนด์	754,900	37	อาหรับ อิมิเรตส์	189,600
17	ตุรกี	482,000	38	โคลัมเบีย	171,700
18	เบลเยียม	442,800	39	สาธารณรัฐเช็ก	168,100
19	สวีเดน	431,600	40	มาเลเซีย	165,000
20	สวิตเซอร์แลนด์	413,900	41	ชิลี	160,800

ที่มา: CIA World Factbook, 2007

ส่วนหนึ่งของตัวบ่งชี้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศนั้นๆ สามารถดูได้จาก ดุลบัญชีเดินสะพัดซึ่งประกอบด้วย ดุลสินค้าและบริการเป็นหลัก ถ้าหากมีการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด แสดงว่า ประเทศมีการใช้จ่ายเกินตัว กล่าวคือ การส่งออกสินค้าและบริการมีมูลค่าน้อยกว่าการนำเข้าสินค้าและบริการ ในทางตรงข้ามหาก มีการเกินดุลบัญชีเดินสะพัด แสดงว่า การส่งออกสินค้าและบริการมีมูลค่ามากกว่าการนำเข้าสินค้าและบริการ ดังตารางที่ 1.2 จะเห็นว่าประเทศว่าประเทศกำลังพัฒนาที่มีดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นบวกได้แก่ ประเทศรัสเซีย มีบัญชีดุลสะพัดเป็นอันดับที่ 5 ของโลกมีมูลค่า 74,000 ล้านดอลลาร์ ประเทศอินโดนีเซีย มีมูลค่า 10,210 ล้านดอลลาร์ ประเทศบราซิล มีมูลค่า 10,200 ล้านดอลลาร์ ประเทศไทย มีมูลค่า 8,619 ล้านดอลลาร์และประเทศฟิลิปปินส์ มีมูลค่า 6,700 ล้านดอลลาร์ ส่วนประเทศที่มีบัญชีเดินสะพัดเป็นลบได้แก่ ประเทศแอฟริกาใต้ มีมูลค่า -20,560 ล้านดอลลาร์ ประเทศเม็กซิโก มีมูลค่า -7,370 ล้านดอลลาร์ และประเทศอินเดีย มีมูลค่า -19,350 ล้านดอลลาร์ ซึ่งการที่มีดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นลบในบางครั้งอาจเกิดจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนมากซึ่งอาจจะส่งผลดีต่อดุลบัญชีเดินสะพัดให้เป็นบวกในระยะยาวได้เพราะการลงทุนจะทำให้ผลผลิตของประเทศเพิ่มขึ้นในอนาคต

ตารางที่ 1.2 แสดงอันดับดุลบัญชีเดินสะพัดของประเทศกำลังพัฒนา

หน่วย: ล้านดอลลาร์

อันดับของโลก	ประเทศ	ดุลบัญชีเดินสะพัด
5	Russia	74,000
27	Indonesia	10,210
28	Brazil	10,200
29	Thailand	8,619
35	Philippines	6,700
178	South Africa	-20,560
171	Mexico	-7,370
177	India	-19,350

ที่มา: CIA World Factbook, 2007

ดุลสินค้าและบริการมีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนโดยถ้าหากกำหนดให้อัตราแลกเปลี่ยนของประเทศนั้นๆเป็นไปในลักษณะที่ทำให้ค่าเงินแข็งค่าขึ้นจะเป็นการขัดขวางการส่งออกเนื่องจากผู้บริโภคร่างประเทศจะเปรียบเทียบราคาสินค้าเป็นสกุลเงินท้องถิ่นนั้นๆ แล้วว่ามีราคาสูงและในขณะเดียวกันก็จะเป็นการส่งเสริมการนำเข้าเนื่องจากผู้บริโภคร่างประเทศเปรียบเทียบราคาแล้วพบว่าสินค้าจากต่างประเทศมีราคาถูกลงจึงบริโภคสินค้าจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น ในทางกลับกันถ้าหากกำหนดให้อัตราแลกเปลี่ยนโดยกำหนดให้เป็นไปในลักษณะที่ทำให้ค่าเงินอ่อนค่าจะเป็นการส่งเสริมการส่งออกเนื่องจากผู้บริโภคร่างประเทศเปรียบเทียบราคาสินค้าเป็นสกุลเงินท้องถิ่นของตนแล้วมีราคาถูกในขณะที่เดียวกันก็จะเป็นการขัดขวางการนำเข้าเนื่องจากผู้บริโภคร่างประเทศเปรียบเทียบราคาแล้วพบว่าสินค้าจากต่างประเทศมีราคาสูงขึ้นจึงบริโภคสินค้าจากต่างประเทศลดลง

ดังนั้นจะเห็นว่าประเทศกำลังพัฒนาและบทบาทด้านอัตราแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการศึกษาเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนจะมีผลต่อดุลสินค้าและบริการอย่างชัดเจน ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างดุลสินค้าและบริการกับอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศกำลังพัฒนา โดยทำการศึกษาประเทศกำลังพัฒนา ได้แก่ ประเทศไทย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศอินเดีย ประเทศบราซิล ประเทศรัสเซีย ประเทศเม็กซิโก ประเทศแอฟริกาใต้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของดุลสินค้าและบริการกับ อัตราแลกเปลี่ยนของประเทศกำลังพัฒนา ได้แก่ประเทศไทย ฟิลิปปินส์ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศไทย ประเทศอินเดีย ประเทศเม็กซิโก ประเทศแอฟริกาใต้ ประเทศบราซิล และประเทศรัสเซีย

2. เพื่อศึกษาผลของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อดุลสินค้าและบริการของประเทศกำลังพัฒนา ได้แก่ประเทศไทย ฟิลิปปินส์ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศไทย ประเทศอินเดีย ประเทศเม็กซิโก ประเทศแอฟริกาใต้ ประเทศบราซิล และประเทศรัสเซีย

1.3 ประโยชน์ของการศึกษา

1. ทราบถึงความสัมพันธ์ในลักษณะเป็นเหตุเป็นผลกันของดุลสินค้าและบริการกับอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศกำลังพัฒนา ได้แก่ประเทศไทย ฟิลิปปินส์ ประเทศจีน ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศไทย ประเทศอินเดีย ประเทศเม็กซิโก ประเทศแอฟริกาใต้ ประเทศบราซิล และประเทศรัสเซีย

2. เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนนโยบายทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายการเงินและนโยบายการค้าต่างประเทศในการกำหนดนโยบายที่มีศักยภาพ

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างดุลสินค้าและบริการกับอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศประเทศกำลังพัฒนา โดยได้ทำการเลือกประเทศกำลังพัฒนาที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภายในประเทศสูงได้แก่ ประเทศไทย ประเทศอินเดีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศแอฟริกาใต้ ประเทศเม็กซิโก ประเทศบราซิล และประเทศรัสเซีย และทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลทศวรรษเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา รายไตรมาส ตั้งแต่ปี 1998 ถึงปี 2007 โดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติด้วยเทคนิควิธี Cointegration และ Error Correction Model (ECM) ตามกระบวนการ ARDL

1.5 นิยามศัพท์

ดุลสินค้าและบริการ (Trade Balance) เป็นอัตราส่วนระหว่างมูลค่าสินค้าและบริการส่งออกต่อมูลค่าสินค้าและบริการนำเข้า

อัตราแลกเปลี่ยน (Exchange Rate) เป็นราคาของเงินตราต่างประเทศหนึ่งหน่วยเมื่อคิดเป็นเงินตราในประเทศ

อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (Real Exchange Rate) เป็นค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (weight average) ของอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐกับสกุลเงินของประเทศที่ศึกษา